

Školní poradenské pracoviště

Náplň práce školního poradenského pracoviště (ŠPP)

Školní poradenské pracoviště poskytuje odborné služby ve smyslu Vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních (novela je pod č. 248/2019 Sb.) Podrobnosti k postupu školy při poskytování služeb žákům s přiznanými podpůrnými opatřeními stanoví vyhláška č. 27/2016 Sb. S veškerými informacemi poskytnutými v rámci činnosti ŠPP je nakládáno v souladu s GDPR.

Pracovníci školního poradenského pracoviště – vymezení poradenských služeb ve škole

Poradenské služby jsou ve škole zajišťovány výchovným poradcem, školním metodikem prevence, ředitelem školy, zástupkyní školy pro teoretické vyučování a metodikem všeobecně vzdělávacích předmětů. Školní poradenské pracoviště slouží k poskytování poradenských a konzultačních služeb pro žáky, zákonné zástupce i pedagogy. Pracoviště je zřízeno tak, aby umožňovalo důvěrnost jednání a zaručovalo ochranu osobních dat.

Školní poradenské pracoviště pracuje ve školním roce 2023/2024 ve složení výchovný poradce Ing. Radka Pindurová, školní metodik prevence Mgr. Natalie Raveane, ředitel školy Mgr. Miroslav Weisz, zástupkyně školy pro teoretické vyučování Mgr. Vlasta Galisová a metodik všeobecně vzdělávacích předmětů Ing. Kateřina Černá.

Program poradenských služeb ve škole

Ve škole jsou zajišťovány poradenské služby v rozsahu odpovídajícím počtu a vzdělávacím potřebám žáků školy zaměřené zejména na:

- poskytování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- sledování a vyhodnocování účinnosti zvolených podpůrných opatření
- prevenci školní neúspěšnosti
- kariérové poradenství spojující vzdělávací, informační a poradenskou podporu vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšímu profesnímu uplatnění

- podporu vzdělávání a sociálního začleňování žáků z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami
- podporu vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných
- průběžnou a dlouhodobou péči o žáky s výchovnými či vzdělávacími obtížemi a vytváření příznivého sociálního klimatu pro přijímání kulturních a jiných odlišností ve škole a školském zařízení
- včasnou intervenci při aktuálních problémech u jednotlivých žáků a třídních kolektivů
- předcházení všem formám rizikového chování včetně různých forem šikany a diskriminace
- průběžné vyhodnocování účinnosti preventivních programů uskutečňovaných školou
- metodickou podporu učitelům při použití psychologických a speciálně pedagogických postupů ve vzdělávací činnosti školy
- spolupráci a komunikaci mezi školou a zákonnými zástupci
- spolupráci školy při poskytování poradenských služeb se školskými poradenským zařízením

Pracovníci školního poradenského pracoviště spolupracují ve všech bodech jednotlivých cílů a navzájem si pomáhají při řešení problémů či potřeb žáků vždy ku prospěchu žáků.

Prevence školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vážným problémem a je vymezena řadou faktorů (příčin), především osobností a zdravotním stavem žáka, dále rodinným a mimoškolním prostředím a výchovně vzdělávacím procesem ve škole. Při řešení školní neúspěšnosti je nezbytná spolupráce školy, dalších odborníků, rodiny a samotného žáka. Školní neúspěšnost je tedy obrazem i důsledkem individuálních rozdílů v osobnosti žáků (úroveň a struktura nadání, motivace, zájem o učení), v oblasti výkonnosti ve škole a v rodinném zázemí. Nejedná se pouze o špatný prospěch, ale rovněž o vytváření negativních psychických postojů a emočních stavů k vlastnímu učení, vzdělávání, učitelům a škole obecně.

Mezi nejčastější příčiny neúspěchu ve vzdělávání patří tyto faktory:

- sociální nevyzrálost
- narušené kognitivní schopnosti žáka
- dlouhodobá absence
- záškoláctví
- poruchy učení, poruchy chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění
- náročná či obtížná životní situace
- nesystematická příprava
- malá motivace, nedostatečná vůle, malá nebo žádná odpovědnost
- zdravotní problémy
- chybějící spolupráce se zákonnými zástupci

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Při předcházení školní neúspěšnosti je velmi důležité sledovat:

- pravidelnou docházku žáka do školy
- jeho systematickou přípravu na vyučování
- plnění zadaných úkolů
- ověřování získaných znalostí a dovedností
- propojení s dalšími předměty a jejich aplikace

Při předcházení a zjišťování příčin školní neúspěšnosti je potřeba postupovat ve vzájemné spolupráci třídní učitel – žák – výchovný poradce – metodik prevence – vedení školy – ostatní pedagogičtí pracovníci – zákonní zástupci.

Podpora rodiny je v tomto procesu nenahraditelná. Zákonní zástupci žáka mohou pomocí dálkového přístupu sledovat průběžné studijní výsledky a průběh vzdělávání žáka v informačním systému Bakaláři. Prostřednictvím tohoto prostředí (KOMENS) mohou případné problémy operativně konzultovat a řešit s vedením školy, příslušnými vyučujícími

i se školním poradenským pracovištěm. Žáci, kteří jsou ubytováni v domově mládeže mají podporu vychovatelů, kteří jsou v úzkém kontaktu s třídními učiteli. Vychovatelé sledují studijní výsledky žáků, kontrolují využívání stanovené studijní doby a snaží se žáky motivovat k učení.

Identifikace žáka ohroženého školním neúspěchem (ŽON) – manuál

- 1) Učitelé teoretického vyučování i odborného výcviku si hned od začátku školního roku povedou dokument pro ŽON za každý předmět, kde budou průběžně zaznamenávat ohrožené žáky a navržená opatření. Jedná se o dokument: zon_predmet (předloha na disku UT+ S).
- 2) Měsíc před každou pedagogickou radou (dle daných termínů) si připraví vyučující výstup – podklad pro TU (originál si nechává vyučující, kopii předá TU). V případě nutnosti bude TU informovat již před tímto termínem. Zároveň bude informovat zákonného zástupce prostřednictvím Komens včetně navržených a provedených opatření. Jakýkoliv kontakt se zákonným zástupcem zapíše vyučující vždy do karty žáka (BAKALÁŘI).
- 3) Kritéria školní neúspěšnosti:
 - žák je v daném čtvrtletí hodnocen s průměrným prospěchem 4,5 a výše
 - absence v předmětu je u žáka vyšší než 30 % (důvod absence musí být vždy uveden)
 - u žáka se objeví výrazné zhoršení školního prospěchu
 - u žáka nastane podstatná změna sociálních, zdravotních či jiných životních podmínek
- 4) TU na základě podkladů, které měsíc před pedagogickou radou obdrží od jednotlivých vyučujících, individuálně vyhodnotí situaci a případně informuje zákonného zástupce (např. žák má problém ve více předmětech), nabídne osobní jednání, projedná situaci s žákem. **Třídní učitel bude zajišťovat zápis z těchto jednání pro školní poradenské pracoviště** (kontaktní osoba Mgr. Raveane). Výstupy z tohoto jednání budou rovněž součástí zprávy pro pedagogickou radu.

Jedná se o dokument: zaznam_jednani_zak (předloha na disku UT). Výše uvedené je čistě v kompetenci TU, který může případně požádat o pomoc školní poradenské pracoviště.

5) Termíny pro školní rok 2023/2024

Odevzdat podklady TU	Pedagogická rada
13. 10. 2023	13. 11. 2023
05. 01. 2024	29. 01. 2024
22. 03. 2024	22. 04. 2024
24. 05. 2024	20. 06. 2024

Další organizační opatření

- 1) Strategie a opatření škola volí individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků. V případě potřeby či zájmu také nabízí žákovi a jeho zákonným zástupcům zprostředkování spolupráce s Pedagogicko-psychologickou poradnou (PPP) nebo Střediskem výchovné péče (SVP).
- 2) Výchovná komise – výchovnou komisi svolává školní poradenské pracoviště na základě podnětu TU a vyučujících. Z jednání je proveden zápis (dokument: zápis výchovná komise).
- 3) Třídní učitel bude ve spolupráci s výchovným poradcem během školního roku vyhodnocovat u žáků s podpůrným opatřením I. stupně Plán pedagogické podpory.
- 4) Školní poradenského pracoviště si vede evidenci žáků, kteří jsou ohroženi školním neúspěchem.

Krizový plán školy proti šikaně a dalším projevům rizikového chování

1. Krizový plán školy – obecně

Krizový plán školy by měl zahrnovat postupy a možná řešení při výskytu projevů rizikového chování, ať už se jedná o šikanu, zneužívání návykových látek, krádeže, vandalství,

rasismus...Krizový plán je sestaven školním metodikem prevence a výchovným poradcem na základě fungující praxe školy a platné legislativy, konzultován a schválen Školním poradenským pracovištěm. Je součástí Preventivního programu školy a Školního řádu školy. Upravuje ho Vyhláška č.72/2005 Sb., Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28, příloha 14 a všechny ostatní přílohy a Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č. j. 21149/2016. Cílem krizového plánu je eliminovat či minimalizovat škody v případě, kdy k projevům rizikového chování ve školním prostředí dojde. Má být pomocným manuálem pro všechny pedagogické pracovníky a zároveň má být k dispozici rodičům, kteří tak mají možnost seznámit se s vnitřními postupy školy a sledovat je.

1.1. Krizový plán aneb co dělat když...

Pokud se jakýkoli pedagogický pracovník, zaměstnanec školy či zákonný zástupce dozví (osobně, nebo je informován jiným zdrojem) o výskytu rizikového chování u žáků naší školy, v žádném případě by neměl podcenit možné hrozící riziko a měl by postupovat dle příslušné situace takto:

- Danou situaci vyzporují nebo zachytí pedagogický pracovník, zaměstnanec školy, žáci nebo jejich zákonní zástupci, neprodleně informují třídního učitele, ten pak postupuje dále. Pokud ji vyzporuje sám třídní učitel, postupuje dále.
- Třídní učitel zváží závažnost situace, pokud se sám necítí erudován na řešení daného problému, předá jej školnímu metodikovi prevence nebo výchovnému poradci a s jeho pomocí se pak podílí na vyšetřování.
- Třídní učitel definuje rozsah a typ rizikového chování a postupuje dále ve spolupráci alespoň jednoho zástupce výchovného poradenského týmu školy. Vždy provádí zápis z vyšetřování, který musí být podepsán všemi zúčastněnými. Zápis je ukládán zpravidla u třídního učitele, školního metodika prevence, výchovného poradce a zástupkyně pro teoretické vyučování. V případě, že jde o stížnost zákonných zástupců vůči škole, je potřeba, aby byl daný případ opatřen číslem jednacím.

1.2. Správné zhodnocení situace

Jakmile zjistíte, že se něco děje, že by mohlo dojít ke krizové situaci, jste postaveni před některou z těchto voleb:

- Je to nutné řešit hned?
- Je nutné řešit to vůbec?
- Nešlo by to odložit?
- Máme o tom mluvit?
- Je třeba to někomu hlásit?
- Nemůže to vyřešit někdo jiný?
- Mají o tom vědět rodiče?

V každé fázi rozhodování mějte na paměti, že musíte stále sledovat nejvyšší zájem. Situace, kdy dojde k akutnímu ohrožení života nebo zdraví, je sice nanejvýš hrozivá, ale pro rozhodování zdaleka nejjednodušší. V ostatních případech totiž neplatí, že každé řešení je lepší než pasivita. Některá řešení jsou mnohem horší než neřešení. V každé jiné chvíli, než je akutní stav, musíte totiž myslet na více věcí současně:

- musíte ochránit oběť
- musíte ochránit pověst školy
- musíte ochránit své kolegy, a hlavně sami sebe

1.3. Důležité body pro rozhodování

- naučte se "třídit raněné"
- v situaci akutního ohrožení neváhejte, konejte rychle a jednoznačně bez ohledu na to, co to pro školu bude znamenat
- naučte se pokládat klíčové otázky
- jestliže nejde o akutní situaci, dobře si promyslete další postup
- když nemůžete situaci zlepšit, alespoň ji nezhoršujte
- buďte znalí svých oznamovacích povinností
- než žáka ze školy vyloučíte, mějte na paměti, že předčasné ukončení školní docházky je významný kriminogenní faktor

2. Šikana (Program proti šikanování)

Šikanování je velmi nebezpečná forma násilí. Tam, kde se vyskytuje, dochází ke ztrátě pocitu bezpečí. V jejím důsledku může dojít až k poškozování zdraví jednotlivce nebo skupiny. Dochází-li k šikanování dětí v průběhu vyučování nebo na akcích organizovaných

školou, pak nese plnou zodpovědnost škola. Je proto důležité šikanování včas rozpoznat, správně postupovat v jeho šetření a účinně ho eliminovat.

Definice šikany:

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrožit nebo zastrašovat jinou osobu, případně skupinu osob. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jinému jedinci či skupině, kteří se neumějí nebo nemohou bránit.

Šikana není obvykle jen opakované ubližování, ale je možné za ni považovat i jednotlivou událost.

Šikana není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt
- vyčlenění žáka z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor

Hranice mezi tím, co je a není šikana je velice tenká. Je třeba přistupovat k této záležitosti vždy aktivně a z pohledu poškozeného.

Šikana zahrnuje:

- fyzické útoky v podobě bití, krádeží, vydírání, poškozování věcí
- slovní útoky – nadávky, pomluvy, vyhrožování, ponižování
- kyberšikana pomocí ICT technologií (útoky prostřednictvím sms, e-mailů...)
- kombinace fyzické a verbální šikany
- nepřímá šikana – přehlížení a ignorování jednoho nebo i více jedinců druhými

Jak šikanu poznáme?

Přímá šikana:

- hrubé žerty, nadávky, hanlivé přezdívky na adresu určitého žáka, soustavné posměšné poznámky...
- opakované vyžadování věcných a peněžitých darů
- vystupování v roli sluhy a otroka
- opakované pošťuchování, poškozování věcí, strkání, údery (vede až k zoufalství poškozeného)

- vyvíjení nátlaku k vykonávání nemorálních až trestných činů...

Nepřímá šikana (projev):

- žák (šikanovaný) se o přestávkách zdržuje stranou mimo kolektiv, nemá přátele ani kamarády
- zdržuje se v bezpečné blízkosti učitelů (vymýšlí si záminky, aby nemusel být ve třídě)
- nápadné zhoršení prospěch u žáka, nesoustředěnost
- často má rozházené věci, které se mu např. ztrácejí (ve třídě, v šatně...)
- při kolektivních sportech je vybírán až mezi posledními
- časté projevy nevolnosti, bolení hlavy, stísněnosti, působí nejistě, ustrašeně, bojí se před třídou promluvit...

Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. kyberšikana, která může mít podobu např.:

- zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem
- prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod.
- prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhružných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny
- výhružné SMS nebo e-maily apod.

Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení.

Bezpečné prostředí ve škole: jak předcházet šikaně

Všichni pedagogové (hlavně třídní učitelé) jsou odpovědní za vytváření zdravého klimatu třídu. Proto je velmi důležité:

- rozvíjet pozitivní vztahy mezi žáky
- jednat s žáky jako s partnery
- prohlubovat důvěru mezi žáky a pedagogy
- vzájemná komunikace mezi pedagogy
- pravidelný monitoring varovných signálů výskytu šikany
- škola zajistí informovanost všech svých pracovníků o tom, co je a není šikanování
- škola realizuje specifickou primární prevenci rizikového chování
- zajišťuje podporu a rozvoj pedagogů v podobě dalšího vzdělávání a vzdělávání ředitelů v oblasti právního povědomí
- na bezpečném prostředí a předcházení šikany se podílí celá škola
- nastavení konkrétních a srozumitelných pravidel v chování ve svém školním řádu
- nastavit důsledky za porušení pravidel
- nastavit třídní pravidla
- v žádném případě netolerovat špatné chování
- odmítání násilí a zneužití moci
- nebýt lhostejný k projevům agresivity
- informovat žáky i jejich rodiče, na koho se při problému obrátit – třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence, vedení školy...
- zmapovat síť pomoci pro žáky i pedagogy

Opatření proti šikaně

- prevence v třídních hodinách a ve výuce: problematiku šikany zahrnout do učiva 1. ročníků předmětu občanská nauka, zajistit přednášku Policie ČR pro žáky 2. ročníků v rámci předmětu občanská nauka k problematice šikany a jiného rizikového chování včetně trestní odpovědnosti)
- společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

- tato problematika se stává tématem adaptačního kurzu 1. ročníků, který se bude konat na začátku studia a kde se žáci mimo jiné sblíží se svým třídním učitelem, učitelem odborného výcviku, metodikem prevence apod.
- anonymní průzkum školního klimatu z oblasti rizikového chování
- společný postup při řešení šikanování
- užší realizační tým (ředitel, třídní učitelé, metodik prevence, výchovný poradce...)
- ochranný režim (smysluplný vnitřní řád školy, účinné dozory učitelů...)
- informovanost pedagogických pracovníků na poradách
- informovanost rodičů na třídních schůzkách a webových stránkách školy
- spolupráce se specializovanými zařízeními
- školní výlety zaměřené na podporu zdravého životního stylu
- evaluace

Strategie řešení šikanování

Řešení musí vždy probíhat za součinnosti ředitele školy, metodika prevence, výchovného poradce, třídního učitele, popř. dalších pedagogů. Jakékoliv poznatky týkající se možné šikany je povinen každý pedagogický pracovník oznámit řediteli školy nebo jeho zástupci a o dalším postupu rozhodne pověřený tým pracovníků školy.

Schéma strategie vyšetřování:

Zahrnuje celkem pět kroků:

1. rozhovor s informátory a oběťmi
2. nalezení vhodných svědků
3. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoliv konfrontace obětí a agresorů)
4. zajištění ochrany obětem
5. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

Praktický postup – musíme nalézt odpovědi na následující otázky:

- Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?
- Kdo je obětí i agresorem, popřípadě kolik je těchto „obojetných“ žáků?
- Kdo je agresorem, popřípadě kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátor a kdo je aktivní účastník šikanování?
- Co, kdy, kde a jak dělali agresoři konkrétním obětem?
- K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
- Jak dlouho šikanování trvalo?

Výpovědi k jednotlivým otázkám je nutné důkladně zapsat a uspořádat do kvalitního důkazního materiálu. Musíme mít jistotu, jak šikanování konkrétně probíhalo.

Nejdůležitější je vypracování přehledu hlavních typů agresorů (iniciátorů, aktivních účastníků a agresorů, kteří jsou současně obětí), u jejich jmen si poznamenáme přesné údaje kdy, kde, jak a komu co udělali.

Je dobré vyvěsit informační letáky pro oběti, kde se mohou dozvědět, co mají dělat a kde mají hledat pomoc. Vyvarovat se bagatelizování šikany a vždy si uvědomit plnou zodpovědnost za daný stav.

Výchovná opatření

Doporučuje se dále pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Pro potrestání agresorů lze užít i následující běžná výchovná opatření:

- napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, podmíněčné vyloučení, popř. vyloučení ze studia na SOU
- snížení známky z chování
- převedení do jiné třídy

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina).

V mimořádných případech se užití další opatření:

1. Ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění žáka do pobytového oddělení Střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu.
2. Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

Spolupráce s rodiči

- zvolit taktní přístup při jednání s rodiči a zejména zachovat důvěrnost informací
- osobní jednání se zákonnými zástupci agresora i poškozeného
- informace v průběhu třídních schůzek
- informační dopis

První pomoc rodičů:

- rodiče by neměli přehlédnout podezřelé projevy
- poskytnout dítěti maximální oporu
- rodiče navštíví ředitele školy a třídního učitele
- podle situace ve škole, ale i dalších okolnostech můžou uvažovat o dalších opatřeních (vyhledat odborníka, využít linky důvěry, oznámit situaci Policii ČR)

Právní odpovědnost školy

Škola či školské zařízení má dle školského zákona jednoznačnou odpovědnost za žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagog

musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc. Dojde-li v souvislosti s šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR.

Šikana zaměřená na učitele: jak ji předcházet a jak ji řešit

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém, který se týká všech členů školy. Není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí. Neměla by být, proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.

Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele.

Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě. Učitelé se tak mohou ocitnout v paradoxní situaci, ve které jsou činěni zodpovědnými za násilí, které je namířeno proti nim samotným. Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů

a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni.

Agresivní chování s cílem ublížit učiteli ze strany vedení (nejčastěji jako bossing), kolegů (nejčastěji jako mobbing), podřízených kolegů (nejčastěji jako staffing) nebo šikana ze strany zákonných zástupců, patří do pracovněprávní problematiky a postupy řešení vymezuje zákoník práce, případně trestní zákoník či občanský zákoník. Jejich výskyt však zvyšuje pravděpodobnost pro výskyt šikany mezi žáky a také šikany zaměřené na učitele. Prevence, a hlavně včasné a vhodné řešení musí být akcentovanou součástí vytváření bezpečného prostředí každé školy.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele

Pro prevenci šikany zaměřené na učitele platí doporučení pro vytváření a udržování bezpečné školy. Pravděpodobnost výskytu šikany zaměřené na učitele dále snižuje:

- Prevence stojí na celoškolním přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde.
- Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
- Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.
- Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
- Pedagog posiluje zapojení žáků/studentů do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky/studenty zajímavými, propojuje výuku s běžným životem a

potřebami žáků; jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout apod.

- Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků.
- Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.
- Všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.
- Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.
- Všímá si prosociálního a kooperativního chování žáků a oceňuje je; podporuje kooperaci mezi žáky a prostředím, kde se každý žák/student cítí přijatý.

Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele

Pro řešení šikany zaměřené na učitele platí doporučení stejné základní postupy k řešení šikany ve školách. Dále je důležité respektovat tyto zásady:

- Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Nelze očekávat, že situaci, kterou lze klasifikovat jako šikanu, vyřeší pedagog v pozici oběti sám.
- Škola musí mít připravený krizový plán, ve kterém bude specifikováno, jak se v situaci naplnění tohoto rizika zachová, jakou roli a možnosti řešení krizové situace má sám pedagog, jakou roli vedení školy, školní poradenské pracoviště apod. Plán rovněž zahrnuje pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky.
- V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky se pedagog řídí krizovým plánem školy. Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.
- Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů,

přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkostí, zvýšená citlivost, nechut' k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.

- Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
- Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence).
- Stejně jako u šikany mezi žáky i zde je potřeba, aby po takové situaci škola revidovala mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.

3. Zachycení návykové látky

Postupuje se v souladu s „Dodatkem č. 1“ ke školnímu řádu.

4. Záškoláctví

TU musí být nejpozději do 3 dnů informován od zák. zástupců o důvodu nepřítomnosti žáka ve škole. Je možné, že zák. zástupce zapomněl školu informovat. Pokud tomu tak není, situaci lze klasifikovat jako záškoláctví. Přestupek je hodnocen různými stupni výchovných opatření (viz školní řád).

5. Krádeže

Jde o protiprávní jednání, a jakmile se škola o takovém jednání dozví, bude tuto skutečnost hlásit orgánům činným v trestním řízení, nebo doporučí poškozenému (jeho zákonnému zástupci), aby se na tyto orgány obrátil. Vést žáky k všímavosti vůči svému okolí a v případě, že budou svědky takového jednání, ohlásí tuto skutečnost TU popř. jinému pedagogickému pracovníkovi.

6. Rasismus

Vzhledem k závažnosti tohoto tématu třídní učitel neprodleně zajistí bezpečnost případné oběti, dále oznámí skutečnost zák. zástupcům agresora i oběti a postupuje dle preventivního plánu proti šikaně, popř. informuje Policii ČR dle závažnosti situace a případného ohrožení bezpečí oběti. Přestupek je hodnocen různými stupni výchovných opatření (viz školní řád).

7. Vandalství

Dle školního řádu žák nesmí vědomě ničit majetek školy či někoho jiného. Při zjištění takové skutečnosti jsou neprodleně informováni zákonní zástupci a žák je povinen uhradit způsobenou škodu. Přestupek je hodnocen různými stupni výchovných opatření (viz školní řád).

8. Podvod

Zpravidla jde o podvody typu: falšování podpisu zák. zástupců, pracovních úkolů. Pokud jde o falšování podpisu na omluvence z důvodu nepřítomnosti žáka ve vyučování, je třeba tento přestupek klasifikovat jako záškoláctví (viz záškoláctví) a tento přestupek je hodnocen různými stupni výchovných opatření (viz školní řád).

9. Kyberšikana

Pokud je žák vystaven některé z forem soustavného obtěžování nebo napadání přes internet, mobilní telefon či jinak, třídní učitel okamžitě informuje zákonné zástupce, pozve si je do školy a s jejich pomocí se snaží eliminovat možnost přístupu k žákovi od agresora. Pokud je agresor neznámý, je v této situaci doporučeno řídit se pravidly pro bezpečný pohyb na internetu, také je lepší změnit telefonní číslo, adresu na Facebooku, internetu, mailu či zvolit jinou sociální síť a po určitou dobu se snažit vyhýbat těmto kontaktům. Pokud je agresor známý, je třeba informovat také zákonného zástupce agresora a vysvětlit mu, že jde v podstatě o trestný čin, který by měl být takto posuzován, pokud nebude s okamžitou platností ukončen. Pokud došlo k tomuto činu v prostorách školy, bude přestupek hodnocen různými stupni výchovných opatření (viz školní řád), v opačném případě je na zákonných zástupcích, zda případ nahlásí příslušným orgánům (Policii ČR), viz. bod č.2 - šikana

V Opavě 30. 09.2023

Vypracovala: Mgr. Natalie Raveane (metodička prevence)

Ing. Radka Pindurová (výchovná poradkyně)